ISSN 2078-4260. Вісник Львівського ун-ту. Серія книгозн. бібліот. та інф. технол. 2012. Вип. 7. С. 306–309
Visnyk of the Lviv University. Series Bibliol. Libr. Stud. Inform. Techn. 2012. Is. 7. P. 306–309

УДК 027.7(477.62):004.6

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННИМИ РЕСУРСАМИ В БІБЛІОТЕЦІ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Анна ВОРОПАЄВА, Вікторія ВОРОПАЄВА

Бібліотека Донецького національного технічного університету,
вул. Артема, 96, м. Донецьк, 83050, Україна, тел. (062) 301-09-81

Подано перелік електронних ресурсів, доступних у Науково-технічній бібліотеці Донецького національного технічного університету, розглянуто шляхи їх отримання та особливості їх використання. Наведено статистику використання баз даних ProQuest і EBSCO у 2010 р.

Ключові слова: електронні ресурси бібліотеки, реферативні і повнотекстові бази даних, Науково-технічна бібліотека Донецького національного технічного університету.

Для сучасної бібліотеки, особливо бібліотеки вищої школи, все більш значущу роль відіграють електронні наукові та освітні ресурси. В умовах стрімкого зростання цін на паперові видання альтернативним шляхом у наданні повноцінного інформаційного забезпечення науковців, викладачів та студентів стає використання різноманітних електронних ресурсів (ЕР).

Ці ресурси можна класифікувати за різними ознаками, зокрема: за джерелом надходження, змістом, обмеженнями та технологією доступу[1]. З точки зору джерела надходження, ЕР підрозділяються на зовнішні та внутрішні (власні). Якщо для власних ресурсів бібліотека сама визначає обмеження та технології доступу, то для зовнішніх ресурсів ці питання вирішуються умовами ліцензійного договору. Серед зовнішніх ресурсів можна виділити ЕР від видавництв та від агрегаторів. Перші пропонують або електронні версії паперових видань (Springer), або надають лише доступ до цифрових баз наукових публікацій (Elsevier).

За змістом виділяють реферативні та повнотекстові ресурси. Всесвітньовідомою реферативною базою даних є Scopus від Elsevier, на теренах колишнього радянського союзу використовують РЖ ВІНІТІ, українські видання реферуються в базі "Україніка наукова". Бази повнотекстових ЕР можуть бути універсальними (Science Direct від Elsevier, EBSCO, ProQuest) або тематичними (IOP, MedLine, CRS).

З точки зору обмеження доступу, ЕР можна розділити на передплатні, тестові та вільні ресурси (відкритого доступу). Технологія доступу може бути, по-перше, локальною або віддаленою (через телекомунікаційні мережі), по-друге, з обмеженою або необмеженою кількістю користувачів. У разі віддаленої технології контроль доступу може здійснюватись через авторизацію користувача (введення логіну та паролю) або за списком IP-адрес.

[1] Воропаєва В. Я. Електронні ресурси НТБ ДонНТУ: джерела формування і особливості доступу // *Проблеми розвитку інформаційного суспільства: матеріали II Міжнародного форуму, 12–15 жовтня 2010 р., м. Київ*. – Київ, 2010. – Ч. І. – С. 28–33.

© Воропаєва А., Воропаєва В., 2012

Науково-технічна бібліотека Донецького національного технічного університету накопичила чималий досвід створення та використання ЕР. У 1994 р. розпочалося створення електронного каталогу. Бібліотека розгорнула планомірну роботу з акумулювання повних текстів наукових та методичних праць співробітників університету. Доступ до цих ресурсів можна отримати двома шляхами: або через електронний каталог, або через нещодавно створений електронний архів відкритого доступу (http://ea.donntu.edu.ua). Також значну увагу бібліотека приділяє створенню колекції зовнішніх ЕР, для чого залучаються різні джерела фінансування. Звісно, університет виділяє власні кошти на передплату ЕР, значну підтримку надають проекти ElibUkr, Бібліо-УРАН та інші міжнародні проекти, учасником яких є ДонНТУ.

Зокрема, у 2010 р. наш університет передплачував власним коштом реферативні журнали ВІНІТІ, англомовну базу даних EBSCO, електронну бібліотеку підручників ЦУЛ та бази даних нормативних документів (ЛІГА ЗАКОН, ЛЕОНОРМ-ІНФОРМ, Зодчий). Участь у проекті ElibUkr дала нам можливість отримати річний ІОР, близько 40 тестових доступів, інформаційну підтримку та можливість електронної доставки документів[2]. Університет є регіональним центром мережі УРАН та використовує її канали для доступу в Інтернет, а з 2008 р. в межах проекту БібліоУРАН має можливість доступу до повнотекстових і реферативних баз даних наукової інформації від найвідоміших світових видавництв та агрегаторів. Співробітники ДонНТУ мали доступ до реферативних баз даних (Scopuc, OvidSP, INSPEC, ETDE WEB) та повнотекстових ресурсів (Springer, AAAS, Cambridge University Press, Oxford Journals Collection, Royal Society of Chemistry, Nature Publishing Group, Blackwell Publishing / Wiley, APS) на період від одного до 12 місяців. На жаль, зараз у рамках цього проекту залишився доступ тільки до статей журналів видавництва Springer.

ДонНТУ є членом міжнародної асоціації франкофонних університетів, завдяки чому було створено пункт доступу до інформаційних ресурсів Міжнародного франкофонного агентства.

Важливим етапом процесу управління електронними ресурсами є аналіз використання ЕР. Більшість постачальників ресурсів надають розгорнуті можливості щодо збору статистики відвідувань, пошуків та скачувань повних текстів або рефератів. На базі цієї статистики робляться висновки щодо доцільності подовження терміну користування ЕР. Важко передбачити, що може бути потрібним науковцям певного університету. Іноді навіть за результатами тестового доступу складно зробити певні висновки, особливо для такого великого об'єкту, як ДонНТУ. Існує певний час запізнення між повідомленням про можливості доступу та його сприйняттям більшістю зацікавлених користувачів.

Нижче (таблиці 1, 2) наведено результати використання двох ЕР однакового класу. Хоча ресурси ProQuest та EBSCO в принципі є дуже схожими (за своєю тематикою, технологією доступу, мовою матеріалу), та з таблиць очевидне частіше використання ProQuest співробітниками ДонНТУ. З огляду на це ЕР EBSCO на 2011 р. не було передплачено.

[2] Ярошенко Т. А. Электронная библиотека: центры знаний в университетах Украины // *Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии*. – 2009. – № 2. – С. 65–70.

Таблиця 1

Аналіз використання Dissertations & Theses ProQuest у 2010 р. в ДонНТУ

Період	Кількість пошуків	Кількість цитувань/рефератів	Кількість повних текстів	Загальна кількість
Січень	136	99	72	171
Лютий	124	90	127	217
Березень	406	595	243	838
Квітень	201	98	266	364
Травень	216	107	92	199
Червень	104	98	75	173
Липень	72	19	25	44
Серпень	40	6	5	11
Вересень	1162	1919	1594	3513
Жовтень	215	230	327	557
Листопад	144	14	56	70
Грудень	262	373	218	591
За 2010 рік	3114	3661	3120	6781

Таблиця 2

Аналіз використання EBSCO у 2010 р. в ДонНТУ

Період	Кількість пошуків	Кількість цитувань/рефератів	Кількість повних текстів	Загальна кількість
Січень	31	5	27	32
Лютий	9	0	0	0
Березень	785	19	41	60
Квітень	227	25	26	51
Травень	539	13	15	28
Червень	76	4	8	12
Липень	4	0	0	0
Серпень	0	0	0	0
Вересень	112	99	63	162
Жовтень	28	7	16	23
Листопад	235	3	7	10
Грудень	55	0	17	17
За 2010 рік	2101	175	220	395

На 2011 р. ухвалили рішення передплатити реферативні журнали ВІНІТІ, бази даних нормативних документів (ЛІГА ЗАКОН, ЛЕОНОРМ-ІНФОРМ, Зодчий) та ВЧЗ дисертацій Російської державної бібліотеки. Триває термін доступу до ProQuest, IOP та Hinary.

Бібліотека також користується ресурсами відкритого доступу (ресурс місяця від OVID; англомовні ресурси – журнали, книги; репозитарії інституцій України – портал проекту ELibUkr; російськомовні ресурси для освіти і науки).

При управлінні ЕР Науково-технічна бібліотека університету зіштовхнулася з наступними проблемами: користувачі та, особливо, бібліотекарі потребують підвищення кваліфікації з цього питання, каталогізація ЕР видалася досить важкою, адже існує певний мовний бар'єр, також треба вести жорсткий контроль за актуальністю URL-адрес та розподіленням ресурсів між бібліотекарями.

Вирішення цих задач дозволить нам зберегти свої надбання у використанні електронних ресурсів.

THE ISSUES OF FORMATION, USE, AND MANAGEMENT OF ELECTRONIC RESOURCES IN THE LIBRARY OF DONETS'K NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY

Anna VOROPAIEVA, Viktoria VOROPAIEVA

Library of Donets'k National Technical University,
96, Artem Str., Donetsk, 83050, Ukraine, tel. (062) 301-09-81

The article lists the electronic resources accessible in the Scientific and Technical Library of Donets'k National Technical University, and analyzes the ways to access these resources and use them. Statistical data on the use of ProQuest and EBSCO databases in 2010 have been provided.

Keywords: electronic resources of a library, abstract and full-text databases, Scientific and Technical Library of Donets'k National Technical University.

ПРОБЛЕМЫ СОЗДАНИЯ, ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫМИ РЕСУРСАМИ В БИБЛИОТЕКЕ ДОНЕЦКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Анна ВОРОПАЕВА, Виктория ВОРОПАЕВА

Библиотека Донецкого национального технического университета,
ул. Артема, 96, г. Донецк, 83050, Украина, тел. (062) 301-09-81

Подан перечень электронных ресурсов, доступных в Научно-технической библиотеке Донецкого национального технического университета, рассмотрены пути их получения и особенности их использования. Наведена статистика использования баз данных ProQuest и EBSCO в 2010 г.

Ключевые слова: электронные ресурсы библиотеки, реферативные и полнотекстовые базы данных, Научно-техническая библиотека Донецкого национального технического университета.

Стаття надійшла до редакції 23. 03. 2011
Прийнята до друку 11. 04. 2011